

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Václav Truneček

K šedesátinám prof. Ant. Vašíčka

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 8 (1963), No. 6, 346--347

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137637>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1963

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZPRÁVY, JUBILEA, HISTORIE

K ŠEDESÁTINÁM PROF. ANT. VAŠÍČKA

Dne 28. října 1963 se dožil šedesáti let profesor fyziky přírodovědecké fakulty v Brně, doktor fyzikálně matematických věd, dr. Ant. Vašíček.

Prof. VAŠÍČEK se narodil 28. 10. 1903 v Cetkovicích jako nejmladší z pěti dětí malozemědělce. Po ukončení středoškolských studií na klasickém gymnasiu v Boskovicích a po vysokoškolských studiích na přírodovědecké fakultě v Brně působil jako asistent na Vysoké škole technické v Brně. Tehdejší asistentské finanční poměry byly nepříznivé, a proto přešel na gymnasium v Brně, kde působil od roku 1935 až do roku 1946. Během své asistentské činnosti navázal úspěšnou spolupráci s prof. J. VELÍŠKEM v oboru elektroosmózy. Z tohoto oboru předložil v roce 1935 habilitační práci a po válce, v roce 1947, byl jmenován profesorem fyziky.

Vašíčkovy studie elektroosmózy našly sice také ohlas ve světové literatuře, ale základní vědecký význam mají jeho práce z oboru optiky tenkých vrstev.

V prvních pracích z optiky tenkých vrstev se zabýval prof. Vašíček měřením těchto vrstev na skle a později na kovech. Vypracoval tu přesné metody, jichž se používá doposud. Později se kromě toho zabýval odvozením a studiem vztahů pro průchod a odraz světla na tenké vrstvě a jejich souvislostí s tlustými vrstvami. Tyto studie umožňují měření kysličníkových vrstev podstatně větších tloušťek, nežli poskytují starší vztahy, a v pozdější době byly rozšířeny o studium achromazie tenkých vrstev. Vhodná úprava výsledku pro technickou aplikaci vzbudila zájem zvláště při studiu tenkých vrstev na hliníku; Vašíčkovou metodou byla provedena řada důležitých měření pro technickou potřebu v oboru ochrany kovu proti korozi. Vzhledem k této technické potřebě Vašíček v poslední době uveřejnil pojednání o vztazích důležitých pro studium tenkých vrstev na železe a oceli.

Vedle těchto prací s technickým aspektem, které řeší nyní se svým kolektivem spolupracovníků, Vašíček vystoupil proti Murmannovým vztahům pro odraz a průchod světla tenkou kovovou vrstvou a kriticky poukázal na energetické nesrovnalosti této teorie. Jeho práce podnítila bouřlivou diskusi nejen u nás, ale i v zahraničí. I ti, kteří nezastávají energetické stanovisko Vašíčkovy teorie, dnes ve svých pojednáních přiznávají heuristický význam Vašíčkových názorů, neboť jimi navodil vyřešení takřka základních otázek v tomto oboru fyziky.

Výše uvedené studie jsou zachyceny v bohaté publikační činnosti prof. Vašíčka, která obsahuje více než 80 vědeckých prací a dvoudílnou monografii, vydanou v Holandsku také v anglickém znění. O vysokém zájmu o Vašíčkovy studie v cizině svědčí nejen nesčetné citace jeho prací v odborné zahraniční literatuře, ale také četné návštěvy z ciziny a dlouhodobý studijní pobyt pracovníků optických ústavů z celého světa (Vratislav, Leningrad, Moskva, Kazaň, Jena, Lipsko, Tokio, Osaka, Worcester USA).

Pedagogická činnost prof. Vašíčka se na přírodovědecké fakultě projevila výraznou výchovou jeho žáků. Prof. Vašíček zaměřil progresivně výchovu svých spolupracovníků tak, že spojil optické studie tenkých vrstev s aktuálními úkoly fyziky polovodičů. To přispělo k tomu, že na přírodovědecké fakultě v Brně byla zřízena Laboratoř fyziky, která řeší otázky tenkých vrstev na povrchu polovodičů.

Vedle vědecké a pedagogické činnosti prof. Vašíček zastával řadu významných funkcí na téže fakultě, ve vědeckých radách jiných vysokých škol a ústavů ČSAV, jakož i v komisích ministerstva školství a kultury a v redakcích odborných časopisů. Řadu let pracoval jako předseda kraj-

ského výboru (sekce matematika-fyzika) ve Společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí. Jako člen JČMF je prof. Vašíček činný již řadu let nejen ve výboru brněnské pobočky, ale i v ústředním výboru a za tuto činnost byl u příležitosti stého výročí trvání Jednoty jmenován jejím zasloužilým členem. Svou životní vědeckou práci stál u kolébky optiky tenkých vrstev a tak proslavil českou optiku na celém světě. Výraznou měrou přispěl ke stabilizaci rozvoje vědeckých kádrů v oboru fyziky na vysokých školách v Brně i v jiných městech.

Vyslovujeme prof. Vašíčkovi při jeho šedesátinách za všechnu práci upřímný dík a zároveň mu přejeme mnoho úspěchů v další jeho plodné práci.

Václav Truneček

MATEMATICKÝ SEMINÁŘ V LETOVICÍCH

Ve dnech 22. 7 — 2. 8 1963 se konal v Letovicích seminář o uspořádaných množinách za vedení akad. Josefa NOVÁKA. Tento seminář připravily matematické katedry brněnských vysokých škol. Zúčastnilo se ho 16 vědeckých pracovníků vysokých škol na Moravě a na Slovensku a tři nadaní studenti matematické analýzy z přírodovědecké fakulty brněnské university. Brněnská universita se tak pokusila o urychlení výchovy odborníků v matematice.

V semináři přednášeli někteří jeho účastníci o svých výsledcích. Přednášky byly podrobné a byly vesměs zakončeny formulací dosud neřešených problémů. Obsah přednášek je patrný z jejich názvů:

J. JAKUBÍK (Košice): Intervalová topologie v l-grupách.

M. KOLIBIAR (Bratislava): Intervalová topologie v uspořádaných množinách.

L. SKULA (Brno): O systémech všech spojitých a izotonních zobrazení uspořádaných množin.

J. NOVÁK (Praha): O konvergenčních topologických grupách.

V. NOVÁK (Brno): O lexikografické α -dimenzi.

M. NOVOTNÝ (Brno): O některých problémech kardinální aritmetiky.

M. SEKANINA (Brno): O jedné charakterizaci inkluze.

Účastníci semináře se také zabývali možnostmi aplikací teorie množin a abstraktní algebry na jiné vědní obory. M. NOVOTNÝ přednesl referát o užití abstraktní algebry v lingvistice. Podářilo se mu algebraizovat množinový model jazyka zavedený sovětskými autory. O tuto problematiku projevíli účastníci velký zájem. Diskutovali o tom, jaký je dosah dokázaných vět, i o tom, jaký je význam zde studovaných pojmů pro teorii abstraktních algeber.

Studenti brněnské university přednesli krátké zprávy o problémech, které řeší. O. KOPEČEK se zabýval jistou novou operací mezi částečně uspořádanými množinami, M. DYMÁČEK studoval otázku, jak lze nejsporněji zadat uspořádání na dané množině tak, aby mělo jisté předepsané vlastnosti, E. FUCHS se pokusil za speciálních předpokladů o charakterizaci kardinální mocniny.

Při závěrečném hodnocení se účastníci semináře shodli na tom, že semináře tohoto druhu by se měly stát trvalou institucí; kromě toho dospěli k závěru, že by se matematickým metodám v lingvistice měla věnovat v ČSSR zvýšená pozornost.

Příští seminář se bude konat koncem srpna a začátkem září 1964.

Miroslav Novotný